

INOVAČNÉ AKTIVITY A ICH VÝZNAM V MIESTNEJ SAMOSPRÁVE

Innovation activities and their importance in local self-government

MICHAL CIFRANIČ

MAROŠ VALACH

Katedra verejnej správy | Department of Public Administration
Fakulta Európskych Štúdií a Reg. Rozvoja | Faculty of European Studies and Regional Develop.
Slovenská Poľnohospodárska Univerzita v Nitre | Slovak University of Agriculture in Nitra
✉ Tr. A. Hlinku 2, 949 76 Nitra, Slovak Republic
E-mail: michal.cifranic@uniag.sk, maros.valach@uniag.sk

Anotácia

Inovácie sú neodmysliteľnou súčasťou aj miestnej samosprávy. Pokiaľ chce samospráva udržať krok s neustále sa zvyšujúcimi nárokmi občanov alebo s rýchlo modernizujúcou sa konkurenciou, musí sama vyvinúť potrebnú snahu o inovovanie seba samej a svojich poskytovaných služieb. Cieľom príspevku je identifikovať a analyzovať inovačné aktivity mesta Košice a jeho časti Košice – Staré mesto so zameraním na zhodnotenie inovačného prostredia, identifikáciu implementovaných inovácií, zhodnotenie financovania inovácií, ako aj inštitucionálneho kontextu ich tvorby. Pre identifikovanie a vyhodnotenie inovačných aktivít boli použité primárne aj sekundárne údaje. Pri získavaní empirických údajov bola použitá metóda dopytovania podporená riadeným rozhovorom. Samospráva vníma potrebu inovácií, aby dokázala zvýšiť efektívnosť prebiehajúcich procesov vrámci svojich organizačných štruktúr, ktoré umožnia občanom poskytnúť kvalitnejšie služby. Takisto považuje za potrebné zvýšiť podiel finančných prostriedkov smerujúcich na podporu zavádzania inovácií. Najviac zdrojov doteraz sústredili na procesné a organizačné inovácie, pričom mnohé z nich boli vytvorené práve zamestnancami úradu, ktoré môžu byť považované za originálne.

Kľúčové slová

inovácie, inovačné aktivity, inovačný proces, implementácia inovácií, miestna samospráva

Annotation

Innovations are also an integral part of local self-government. If the self-government wants to keep up with growing claims of the citizens, or with very quick modernization of competition, it has to outlay the necessary effort to modernize itself and its offered services. The aim of the paper is to identify and analyse the innovative activities of the city of Košice and its quarter Košice - Staré Mesto with a focus on evaluating the innovation environment, identifying implemented innovations, evaluating the financing of innovations as well as the institutional context of their creation. Both primary and secondary data were used to identify and evaluate innovation activities. In order to obtain empirical data was used the interviewing method supported by the structured interview. The municipality perceives the need for innovations in order to increase the efficiency of ongoing processes within its organizational structures, which will enable citizens to provide better services. It also considers it necessary to increase the share of funding to support introducing innovations. So far, most resources have been focused on process and organizational innovations, many of which have been created by the Office's employees, which can be considered as original.

Key words

innovations, innovation activities, innovation process, implementation of innovations, local self-government

JEL classification: O31, R50

1. Úvod

Prvotnú myšlienku o inováciách prezentoval Joseph A. Schumpeter (1987), ktorý je považovaný za zakladateľa teórie inovácií (Jiříček, 2014). Väčšina definícií pojmu inovácia sa ale zameriava najmä na súkromný sektor a nie na sektor verejný. Pre pochopenie podstaty rozdielu medzi inováciami v súkromnom sektore a vo verejnom sektore

je důležité uvedomiť si ciele, ktoré inovácie sledujú. V súkromnom sektore je cieľom inovácie zabezpečiť konkurencieschopnosť na aktuálnom trhu, resp. preniknúť na nový trh. Vo verejnom sektore je inovácia spätá s vytváraním verejnej hodnoty v zmysle zvýšenia hospodárnosti, kvality a transparentnosti poskytovania verejných služieb (Hartley, 2005). Ak má byť inovácia vo verejnom sektore úspešná musí existovať súlad medzi jej podstatou a prostredím, kde sa inovácia realizuje, to kladie na inovačný proces požiadavky legitímnosti, politickej udržateľnosti, posilnenia demokratických hodnôt a rešpektovania potrieb občanov (Korteland a Bekkers, 2008). Inovácie vo verejnom sektore by mali priniesť v poskytovaní verejných služieb ako ekonomicky špecifického statku nielen ekonomické hodnoty, ale aj právne a demokratické hodnoty, dodáva Svidroňová a Mikuš (2014). Podľa Adámka et al. (2015) je inovácia základným prvkom vytvárania trvalého hospodárskeho rastu. Ručinská (2008) ďalej uvádza, že inováciu môžeme chápať ako ekonomicky prezentovanú invenciu. Medzi základné determinanty ekonomického rastu v štáte a regiónoch patrí prítomnosť poznatkov, ktorých aplikácia vedie k vyššej kvalite existujúcej produkcie a k produkcii nových výsledkov, čo charakterizuje proces inovácií. Maciejczak (2010), zasa definuje inovačný proces ako systematický prístup od prvotného nápadu až po realizáciu inovácie. Význam inovácií narastá v celospoločenskom záujme, a preto je dôležité aby inovačný proces neustále pokračoval.

Podľa Oslo manuálu (OECD, 2005) sa inovácie delia podľa na ich charakteru na technické (inovácie produktov a služieb, procesov, technologické a administratívne inovácie) a netechnické (marketingové a organizačné inovácie). Na to nadväzujú Alberti a Bertucci (2006), ktorý rozlišujú inovácie na inštitucionálne inovácie (obnova už existujúcej inštitúcie alebo vytvorenie novej), organizačné inovácie (nové pracovné postupy a techniky riadenia vo verejnom sektore), procesné inovácie (zlepšenie kvality poskytovania služieb), koncepčne inovácie (nové formy vládnutia, napr. interaktívna tvorba politiky, rozpočet pripomienkovaný občanmi). Franková (2011) vo svojej publikácii predstavuje inovácie ako druh zmeny, ktorá je zámerná a prospešná. Taktiež Ďalej rozvádza základné typy inovácií, medzi ktorými sú zaradené aj inovácie vzťahujúce sa na služby a osobitný typ inovácie týkajúci sa manažérskych funkcií, a to technologické inovácie, výrobné inovácie, inovácie služieb, organizačné inovácie a manažérske inovácie.

Inovačný potenciál považujú Haverlová a Švač (2006) za vhodnú charakteristiku existujúceho inovačného prostredia v spoločnosti. Je to prostredie, v ktorom inovácie vznikajú, rozvíjajú sa a realizujú. Regionálna politika musí byť v záujme rastu inovačnej výkonnosti regiónu orientovaná na podporu kľúčových oblastí ako výskum, vývoj a inovácie, podnikateľské prostredie a využívanie potenciálu a zdrojov regiónu. Inovácie a inovačná výkonnosť podmieňujú stupeň technickej a technologickej vybavenosti ekonomiky regiónu a dotvárajú komplex vzájomných vzťahov, ktoré sa kumulatívne formujú a stávajú tak organickou štruktúrou a parametrom rozvoja regiónov (Habánik, 2012). Podľa Ivanovej (2011) má inovačná výkonnosť kľúčový význam pre dlhodobu udržateľný ekonomický rast, čo je hlavným znakom kvalitatívne založenej ekonomiky. Regionalizácia ekonomik musí byť nevyhnutne podmienená v záujme napredovania a rozvoja technologickou a inovačnou integráciou. Sabadka (2012) dodáva, že inovačná schopnosť je v súčasnosti ultimatívnu podmienkou zvyšovania konkurencieschopnosti v globálnom prostredí. Jedným zo základných pilierov dosiahnutia vyššej inovačnej výkonnosti regiónov sú investície do výskumu a vývoja. Generovanie významných inovácií závisí do veľkej miery práve od objemu finančných prostriedkov vynaložených na výskum a vývoj. Významné inovácie vznikajú na regionálnej úrovni a to predovšetkým vďaka špecifickým rysom a jedinečnému regionálnemu prostrediu, uvádzajú vo svojej publikácii Žitek a Klímová (2018). Špecifiká trhu verejnej služby spôsobujú celý rad praktických problémov so vznikom a zavedením inovácie verejnej služby. Možné riešenia ponúka koncept manažérského riadenia verejnej správy. Z pohľadu inovácie ako ekonomického problému sú zaujímavé prístupy k poskytovaniu verejných služieb priamo angažujúce občana, s cieľom zvýšiť rozsah a kvalitu verejnej služby. Takýto prístup k poskytovaniu verejných služieb vnímaný ako inováciu popisuje moderná teória verejného manažmentu „co-creation“ – spoluvytváranie hodnoty v určitej spoločnosti, kedy je občan priamo zainteresovaný do rozhodovania o obsahu služby a podieľa sa na jej produkcii (Svidroňová a Mikuš, 2014).

2. Cieľ a metodika

Hlavným cieľom príspevku, ktorý má formu prípadovej štúdie, bolo identifikovať a analyzovať inovácie ako dôležitú hnaciu silu pre jej rozvoj a rast jedného z krajských miest Slovenskej republiky so zameraním na zhodnotenie inovačného prostredia, prístupy k vzdelávaniu, identifikáciu implementovaných inovácií, zhodnotenie financovania inovácií, ako aj inštitucionálneho kontextu ich tvorby. Zameranie bolo taktiež na faktory ovplyvňujúce vznik, presadenie a úspešnosť inovácií, ako aj na kľúčové problémy a bariéry inovačného procesu. Inovácie boli skúmané priamo v meste Košice a podporené údajmi z jeho nie najväčšej ale strategicky najvýznamnejšej mestskej časti Košice – Staré mesto. Táto štúdia bola súčasťou projektu Katedry verejnej správy, kde sa skúmali a porovnávali inovačné aktivity vo viacerých Slovenských mestách.

Pre získanie potrebných informácií boli použité primárne aj sekundárne spôsoby získavania údajov zo zdrojov. Tie nám pomohli dosiahnuť kvantitatívne ale aj kvalitatívne údaje, ktoré umožnili identifikáciu, analýzu, syntézu a zhodnotenie stavu úrovne implementácie inovácií a nástrojov zvyšujúcich efektívitu, výkonnosť a úspešnosť poskytovaných služieb skúmanou samosprávou. Pre naplnenie cieľa bola použitá ako hlavná metóda dopytovanie, ktorá bola podporená štruktúrovaným rozhovorom s predstaviteľmi mesta. Tá bola realizovaná v prvom štvrtroku 2019 a zameraná bola na obdobie 8 rokov, počas ktorých boli realizované projekty týkajúce sa zavádzaných inovácií. Zistené výsledky interview slúžili na zosumarizovanie požadovaných údajov, z ktorých pozostáva hlavná výsledková časť. Zároveň bola použitá aj SWOT analýza, ktorá zosumarizovala získané údaje do 4 potrebných kvadrantov.

Interview bolo zamerané na identifikáciu:

- základných údajov o meste,
- interných a externých inovácií - typ inovácie z pohľadu miesta vzniku podnetu k inovácii,
- vzdelávania a spoluprácu v oblasti inovácií - analýza foriem vzdelávania, druhov spolupráce s inštitúciami pri inovačnom procese,
- inštitucionálneho kontextu tvorby inovácií - popis inštitúcií/osôb zohrávajúcich úlohu pri tvorbe a implementácií inovácií v meste,
- finančných zdrojov na inovácie - vyčíslenie finančných prostriedkov určených na inovácie,
- sumarizácie - identifikovanie silných, slabých stránok, príležitostí a ohrození v oblasti zavádzania inovácií.

Pri definovaní typu inovácií sme vychádzali z klasifikácie uvedenej v Tab. 1.

Tab. 1: Klasifikácia inovácií

Typ inovácie z pohľadu miesta vzniku podnetu k inovácii	<ul style="list-style-type: none"> ▪ interné ▪ externé
Typ inovácie z hľadiska miesta zavedenia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ inovácie na MsÚ a v organizačných zložkách bez právnej subjektivity ▪ inovácie v organizáciách zriadených mestom ▪ inovačná podpora mestom v územnej pôsobnosti mesta a podľa sektorov
Typ inovácie z hľadiska druhu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ inovácie služby ▪ procesné inovácie ▪ organizačné (administratívne) inovácie ▪ koncepčné inovácie ▪ politické inovácie ▪ systémové inovácie
Typ inovácie podľa frekvencie výskytu a úrovne inovatívnosti	<ul style="list-style-type: none"> ▪ inkrementálne (prírastkové) inovácie ▪ radikálne inovácie ▪ systémové inovácie (reformy)
Typ inovácie podľa stupňa originality	<ul style="list-style-type: none"> ▪ napodobňovacie inovácie ▪ originálne inovácie

Zdroj: Hanáčková, Bumbalová (2016)

3. Výsledky

3.1 Podnety k inováciám a typy implementovaných inovácií v meste Košice

Podľa výsledkov dopytovania, pre Magistrát mesta Košice predstavuje hlavný zdroj inšpirácie v oblasti nových nápadov a ideí Európska komisia. V prichádzajúcich impulzoch dominujú podnety z vonkajšieho (externého) prostredia. V rámci záujmu efektívnejšie využívať potenciál mesta vytváraním a implementáciou nových myšlienok využíva mesto odbornú spoluprácu s expertmi, univerzitami ako aj neformálne stretnutia. Zamestnanci sú pre mesto vykonávatelia inovatívnych metód a stimuluje ich mestom vytvorená príležitosť. Naopak mesto samo očakáva, že ich zamestnanci budú v oblastiach, v ktorých sa špecializujú a v ktorých pracujú, prinášať možnosti zlepšenia a inovovania procesov, systémov či koncepcií. K tomu sa pridáva zefektívnenie finančných prostriedkov slúžiacich na chod mesta. Košice patria medzi inovačných lídrov a ako príklad inovácií, kde podnet vznikol v rámci mesta a stal sa príkladom pre iné organizácie možno uviesť IKD – Integrovaná koľajová doprava, MET - Modernizácia električkových tratí, SRD – Stratégia rozvoja dopravy, OPIS – Elektronizácia služieb mesta. Zároveň ich možno vnímať ako hlavnú konkurenčnú výhodu v rámci inovačného prostredia. Ďalším veľmi dôležitým motívom je pre mesto skvalitnenie života obyvateľov mesta a postupné uspokojovanie ich narastajúcich

a opodstatnených potrieb. Práve ľudia žijúci v Košiciach sú často krát zdrojom nápadov inovačných aktivít, ktorých podnety mesto zisťuje viacerými spôsobmi prostredníctvom prieskumov, dopytovaním, anketami, prípadne aj cez sociálne siete a osobné stretnutia. Košický magistrát sa o úspech delí so širokou odbornou aj neodbornou verejnosťou prostredníctvom všetkých dostupných komunikačných kanálov. Zároveň vypracováva evaluačné štúdiu, v ktorej hodnotí dopady na mesto. Vránci prieskumu boli v meste identifikované predovšetkým procesné a organizačné inovácie, patriace prevažne do okruhu inkrementálnych inovácií. Doposiaľ neboli realizované inovácie, ktoré nespĺnili očakávané efekty, čo možno hodnotiť ako pozitívnu skutočnosť.

Pre mestskú časť Staré Mesto sú hlavným zdrojom inšpirácií k inováciám odborné školenia a semináre, odborná literatúra a internet. Hlavný impulz k inovovaniu predstavujú zmluvy o spolupráci s jednotlivými univerzitami ako je Vysoká škola Technická – Stavebná Fakulta, Fakulta baníctva, ekológie, riadenia a geotechnológií, Fakulta umení, Vysoká škola Ekonomická. V rámci spolupráce sa na vytváraní väzieb podieľajú študenti i odborní zamestnanci partnerských škôl. Pre oblasť informačných technológií je vysúťažený subjekt, ktorý je ťažiskom podnetov pre inovovanie (softvérové vybavenie, TIK, zvýšenie komformity pri práci s počítačom). Vo vybranej samospráve nie sú zavedené stimuly motivácie zamestnancov k vytváraniu nových podnetov. Pre samosprávu predstavujú realizátorov inovatívnych myšlienok. Ako príklad inovácie, kde podnet vznikol vo vybranej mestskej časti možno uviesť systém zadávania dokumentov do spoločnej databázy sprístupnenej všetkým pracovníkom. V prípade prichádzajúcich impulzov pre inovácie prevláda istá vyváženosť medzi externým a interným prostredím. Z vonkajšieho prostredia sú zdrojom kľúčových znalostí odborné časopisy a knihy, vzdelávacie kurzy a školenia, semináre, internet a spomínaná spolupráca s vybranými univerzitami. Inšpiráciu pre implementáciu webovej stránky Transparentné mesto ponúklo mesto Martin, s ktorým Košice - Staré Mesto udržiava nepretržitú komunikáciu. Vybraná samospráva naopak predstavuje zdroj inšpirácie pre iné mestá a mestské časti najmä v oblasti kultúry. Pre šírenie informácií zo sféry inovácií samospráva využíva médiá ako sú Staromestské listy, denník Korzár, internet. V minulosti samospráva uskutočnila tiež projekty, ktoré však priniesli neočakávaný výsledok. Príkladom je projekt pomoci bezdomovcom, ktorý v sebe zahŕňal bezplatné ubytovanie v charitatívnom dome, každodennú stravu, bezplatnú dopravu a zapožičanie pracovných pomôcok. Zo strany ľudí bez domova však nebol prejavovaný záujem o spoluprácu so samosprávou, na čom projekt stroskotal. Mestská časť Staré Mesto je považovaná za najlukratívnejšiu mestskú časť mesta Košice ako aj hlavného aktéra pilotných projektov.

3.2 Vzdelávanie a spolupráca v oblasti inovácií

Keďže spolupráca je chápaná ako dlhodobější proces, jej výsledky sú často krát viditeľné až po určitom fungujúcom období. Košice a ich najstaršia mestská časť, rovnako ako aj všetky ostatné mestá zahrnuté do projektu týkajúceho sa identifikácie a zhodnotenia inovácií vyzdvihujú spoluprácu ako jeden z najdôležitejších faktorov inovačných aktivít. Pre tvorbu strategických a inovačných plánov je potrebné disponovať technickými poznatkami, požadujúcou odbornosťou ako aj schopnosťou riešenia vhodne a efektívne aplikovať tieto poznatky v najrôznejších situáciách, vrátane najnovších a najkomplikovanejších procesov. Ako vyjadrujú výsledky prieskumu, zamestnanci sa zúčastňujú odborných seminárov a kurzov potrebných pre hľadanie riešení, ktoré sú efektívne prispôbené technickým a ekonomickým aspektom požadovaných projektov a tak sú zaručené výstupy na vopred špecifikovanej úrovni kvality. Veľmi dôležitá je kontinuita vo vzdelávaní. Zároveň mesto „outsourcuje“ expertov, potrebných pre efektívny rozvoj a napredovanie. V inovačnom procese je uprednostňovaná spolupráca s inštitúciami mimo daného regiónu a viacerými samosprávami. Mesto okrem toho využíva spoluprácu s externými expertnými firmami, bez ktorých by výsledok nebol tak excelentný. Kvalita neformálnych vzťahov a spolupráca so všetkými inštitúciami je na dobrej úrovni a pomerne žiadúca. Často využívaná je aj spolupráca s podnikateľským prostredím, bez ktorého by viaceré realizované projekty a zavedené inovácie neboli úspešné. Ako prospešnú v rámci inovatívnych prínosov možno hodnotiť aj spoluprácu mesta s Ministerstvom kultúry SR, Ministerstvom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR, Ministerstvom financií SR a Úradom vlády SR.

V rámci spolupráce v inovačnom procese mimo Slovenskej republiky je udržiavaná komunikácia medzi poslancami časti Košice – staré mesto s mestskou časťou Praha 8 v oblasti kultúry, športu, mediálnej politiky a propagácie. V projekte sú zahrnuté výmenné stretnutia seniorov, spoznávanie partnerských mestských častí, divadelné predstavenia v Košiciach, výstava amatérskych divadelných súborov pôsobiacich v Starom Meste, výstava fotografií dominant Košíc, týždeň slovenských filmov v kine Atlas, gastronomická sobota - predaj slovenských výrobkov. Vybraná mestská časť udržiava vzťahy na vyhovujúcej úrovni v rámci regiónu i mimo neho. Okrem mestskej časti Praha 8 bola pre Staré Mesto prínosom spolupráca s mestom Martin, ktorej výsledkom bol program Transparentné mesto (Transparency International Slovensko). Cieľom bolo objektívne a efektívne informovať svojich obyvateľov o používaní verejných prostriedkov a nakladaní s verejným majetkom, čo je jedným z predpokladov transparentnosti a otvorenosti samosprávy.

3.3 Finančné zdroje na inovácie

Z pohľadu výdavkov na výskum a inovácie je Slovenská republika charakteristická dlhodobým podfinancovaním. Inovačná stratégia SR uvádza niekoľko alternatív financovania inovačných aktivít: získavanie finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov EÚ, zo štátneho rozpočtu, z komunitárnych programov, zo spoločných európskych zdrojov pre malé a stredné podniky (JEREMIE), z podnikateľských zdrojov, z medzinárodných a iných zdrojov. Nevyhnutným predpokladom pre zavádzanie inovácií sú finančné zdroje. Mesto Košice využíva pre svoje inovatívne kroky Rozvojové operačné programy, úvery a najmä vlastné zdroje. Určitú časť ale tvoria aj finančné zdroje predstavujúce dotácie a granty z fondov EÚ, prípadne PPP projekty s využitím súkromných zdrojov. Obsah výdavkov smerovaných do oblasti inovácií predstavuje 3 % celkového rozpočtu. V reálnom vyjadrení to bolo počas sledovaného 8 ročného obdobia približne 5 mil. Euro ročne. Oproti iným mestám, ktoré vynakladajú vyšší % podiel financií z ich mestského rozpočtu na inovácie, je to najvyššia finančná hodnota, keďže sa jedná o druhé najväčšie mesto na Slovensku s očakávaným druhým najvyšším rozpočtom na jeho správu. Nedostatkom je ale nízky podiel vynaložených finančných prostriedkov na počet obyvateľov. Mesto Košice má v pláne do roku 2025 zvýšiť celkový podiel zdrojov na inovácie na 5% z celkového rozpočtu mesta, čo by viedlo ku zvýšeniu inovačných aktivít ako aj ich efektov z objemnejšieho financovania. Efektívnosť a účelnosť vynaložených prostriedkov podčiarkujú a fungujúce inovačné projekty skvalitňujúce život obyvateľov v meste. Medzi finančnými zdrojmi na realizáciu inovačných aktivít v mestskej časti Košice – Staré mesto dominujú vlastné zdroje, aj keď v rozpočte vybranej samosprávy sa nenachádza priamo vyčlenená položka určená na čerpanie výdavkov na podporu inovácií. Dokopy za sledované obdobie bolo realizovaných 46 projektov, ktoré môžu byť zaradené do spoločnej skupiny s prívlastkom inovačné. Najväčší počet z nich bol ukončený v rokoch 2014 (14) a 2015 (8). Najvýznamnejšie projekty s najväčším finančným rozpočtom boli už spomínaná Elektronizácia služieb mesta Košice (2014 – 1 074 314,00 EUR), cieľom ktorého bolo sprístupnenie elektronických služieb mesta Košice a zabezpečenie ich všeobecnej použiteľnosti pre občanov mesta a projekt Stratégia rozvoja dopravy a dopravných stavieb mesta Košice (2015 – 1 987 070,54 EUR), cieľom ktorého bolo vytvorenie celkovej dopravnej stratégie mesta zameranej na systematizáciu problematiky dopravy, v rámci ktorej došlo k aktualizácii výhľadových dopravných parametrov, charakteristík a mestom poskytovaných služieb s koncentráciou na verejnú dopravu a využitie nových technológií IDS.

3.4 Inštitucionálny kontext tvorby inovácií a transferu poznatkov

Na základe výsledkov výskumu magistrát mesta Košice zohráva rozhodujúcu úlohu pri tvorbe a implementácii viacerých procesov, nakoľko mu zo zákona priliehajú kompetencie na to určené. Ďalej sú v rámci kompetencií presúvané rozhodnutia a zodpovednosť aj na nižšie orgány a vedúcich pracovníkov oddelení mestského úradu. V rámci regiónu existujú rozvinuté partnerstvá, ktorých je vybrané mesto súčasťou a to: UITP (International Association of Public Transport), IT Valley, ZMOS, ÚMS, Karpatský Euroregión Slovensko, Mesto Míškolc, Mesto Wuppertal, Mesto Rzeszow. Spoluúčasť pri inovačnom postupe majú i univerzity nachádzajúce sa na území regiónu prostredníctvom spolupráce formou spoločných projektov, záverečných prác, poradenstva. Ako najviac prosperujúcu z pohľadu koordinácie a transferu znalostí a inovácií v regióne možno uviesť väzbu s TUKE – Technickou Univerzitou, ktorej Úsek inovácií a transferu technológií zahŕňa okrem iného koordináciu a metodické usmerňovanie prípravy domácich a medzinárodných projektov, poradenskú činnosť pri podávaní patentov a vynálezov, riadenie a koordináciu činnosti Centra výskumu účinnosti integrácie kombinovaných systémov obnoviteľných zdrojov energií (VUKONZE), Kompetenčného centra znalostných technológií pre inovácie produkčných systémov v priemysle a službách (KC ZATIPS) a Univerziténeho vedeckého parku TECHNICOM. Úspešné inovácie samosprávy a informácie o nich sú transferované pomocou viacerých komunikačných kanálov, médií, webových stránok a letákov.

Výsledky výskumu potvrdzuje aj zistenie v mestskej časti, kde starosta predstavuje hlavného generátora nápadov pre inovačné projekty spolu v spolupráci s prednostom. Títo aktéri rozhodujú o tom, ktoré inovácie a inovačné aktivity sa budú implementovať. Okrem toho zohráva dôležitú úlohu vo vývoji IT odvetvia klaster Košice IT Valley. Združenie bolo zriadené v roku 2007 ako spoločná iniciatíva vzdelávacích inštitúcií, popredných IT spoločností a štátnej správy. V roku 2012 sa toto združenie pretransformovalo na klaster a v roku 2015 získalo certifikáciu na „Cluster Management Excellence Label GOLD“ ako prvý v strednej Európe a je jedným z troch certifikovaných klastrov v oblasti informačných a komunikačných technológií. V súčasnosti má 55 členov. Medzi hlavné aktivity klastra patrí najmä motivácia detí a mládeže študovať a neskôr sa aj zamestnať v oblasti informačných technológií a robotiky. Ďalej je to zlepšovanie kvality IT vzdelávacích programov, podpora všetkých foriem inovácií a spolupráce, vypracovanie a implementácia spoločných vedecko-výskumných projektov ako aj poskytovanie poradenstva v tejto sfére, spolupráca klastra s inými organizáciami na národnej i nadnárodnej úrovni a vypracovanie štúdií, analýz a prognóz vývoja regiónu a spoločnosti.

V Tab. 2 sú znázornené silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia, ktoré sme identifikovali na základe dopytovania a ktoré sme prebrali s predstaviteľmi mesta.

Tab. 2: SWOT analýza inovačnej oblasti mesta

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> ▪ diverzifikovaná štruktúra ekonomických odvetví v meste, ▪ etablovaní strategickí zamestnávateľa, ▪ vysoký inovačný potenciál mesta, ▪ kvalifikovaná pracovná sila, ▪ dostatočne rozvinutá a dostupná IKT infraštruktúra mesta, ▪ existencia klastra zameraného na rozvoj IKT sektora, ▪ rast IKT firiem v meste a príchod nových firiem z oblasti IKT. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ chýbajúce informácie o externých investíciách, ▪ chýbajúca podporná infraštruktúra, finančné nástroje, network, ▪ nedostatočný technologický transfer výskumu a rozvoja do praxe, ▪ slabo rozvinutý systém pre získavanie externých investícií, ▪ nedostatočne využitý inovačný potenciál mesta.
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozvoj technológií a IT sektora v medzinárodnom meradle, ▪ využitie kvalifikovanej pracovnej sily okolitých krajín, ▪ medzinárodná spolupráca a partnerstvá, ▪ príležitosť v napojení mesta na medzinárodné networky, ▪ využitie koncepcie „city región“ – Košický mestský región 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ riziko „odlivu“ kvalifikovanej pracovnej sily, ▪ kríza globálnej ekonomiky, ▪ silné konkurenčné prostredie, ▪ časté legislatívne zmeny, ▪ slabá odolnosť voči zmene (politickej, hospodárskej,...)

Zdroj: vlastné spracovanie na základe výsledkov výskumu

Na základe výsledkov prieskumu, je hlavným cieľom pre Košický magistrát efektívne využívanie spolupráce s partnerskými subjektmi ako aj otvorené informovanie občanov o využívaní verejných prostriedkov ako aj o nakladaní s mestským majetkom. Predmetnou príležitosťou mesta je modernizovanie infraštruktúry z EŠIF – Európske štrukturálne a investičné fondy, ako aj možnosť zriadenia IDS – Intrusion Detection System t. j. systém detekcie narušenia. Ako devízu možno chápať najmä obnovu električkových tratí a vozového parku MHD. Hlavné riziko pre mesto predstavuje nedostatok finančných zdrojov z rozpočtu mesta, predlžovanie procesov kvôli legislatívnym úpravám. Z pohľadu slabej stránky vzniká potreba zvýšenia atraktivity MHD v porovnaní s individuálnou osobnou dopravou.

Nedostatkom v systéme podpory inovácií je v prípade všetkých mestských častí v meste Košice ako aj mestskej časti Staré Mesto obmedzenosť kompetencií na to určených. Systém rozdelenia kompetencií a financovania mestských častí nie je vyhovujúci pre oblasť podpory výskumu a inovácií. Mestským častiam chýba riadiaca ako aj koordináčna funkcia a tak iba pasívne čakajú na rozhodnutia magistrátu mesta. Napriek tomu v samospráve pretrvávajú záujem i vôľa inovovať ako aj vytvárať prostredie vhodné pre rozvoj inovácií. Vzniká tu tak potreba decentralizácie a reformy legislatívy mesta Košice súvisiacej s pridelením kompetencií mestským častiam. Decentralizácia bude sprevádzaná odovzdaním majetku umožňujúceho zabezpečovať odovzdané kompetencie a zmenami vo financovaní samosprávy.

3.5 Možnosti pre zlepšenie inovačného prostredia a ich prínos

Súčasný stav prevládajúcej inovačnej politiky v meste Košice možno v porovnaní s ostatnými mestami hodnotiť pozitívne, no je tu pretrvávajúca existencia možností pre zlepšenie súčasného stavu a využitie možností zvýšenia efektívnosti a výkonnosti samosprávnych procesov, interných ako aj externých.

Efektívnejšie využívanie spolupráce s Európskou úniou

Finančná podpora zo strany EÚ je jedna zo základných potrieb pre existenciu a rozvoj inovácií. Ako jedno z návrhových riešení je efektívnejšie využitie spolupráce s Európskou úniou prostredníctvom projektov orientovaných na zlepšenie súčasného stavu. Nevyhnutnosť tejto spolupráce je podmienená prirodzenou potrebou neustále napredovať a prispôbovať sa vývoju spoločnosti. Nenávratný finančný príspevok bude poskytovaný zo zdrojov Európskeho fondu regionálneho rozvoja, Európskym sociálnym fondom. Magistrát môže pre vytváranie projektov najímať mladých absolventov orientovaných na danú problematiku, ktorí sú plní inovátnych

myšlienok a nápadov. Výsledkom spolupráce absolventov s expertmi v danej oblasti bude množstvo projektov zameraných na komplexný rast a rozvoj mesta prostredníctvom implementácie inováčných riešení.

Zvýšenie atraktivity územia pre investorov

Dôležitou súčasťou inováčného rozvoja je tiež spolupráca samosprávy s miestnymi podnikateľmi. Výsledkom dostatočnej koncentrácie podnikov v meste a jeho okolí je silnejúca konkurencieschopnosť, ktorá je prospešná pre podporu inováčného rozmachu. Podnikatelia dnes môžu žiadať o nenávratný finančný príspevok pre podporu inovácií a zavedenia inováčných technológií. Spolupráca samosprávy s miestnymi podnikateľmi a vzájomná podpora majú pozitívny vplyv na inováčnú úroveň na danom území. Mesto Košice má dostatočný potenciál pre vytvorenie a udržanie podnikateľského priestoru. Na zvýšenie atraktivity územia má tiež vplyv úroveň dopravnej infraštruktúry, ktorá bola za posledné obdobie dostatočne stimulovaná prostredníctvom projektov mesta. Pomohli by opatrenia zamerané na podporu podnikania, stimuláciu zakladania nových firiem a podnikov aj prostredníctvom vytvorenia podmienok pre podporu rastu, inováčnosti a rozvoja.

Podpora Start-up projektov a súťaží a vytvorenie diskusného portálu

Start-up projekty majú silný vplyv na inováčnú úroveň a jednou z ich základných vlastností je počiatočná finančná nenáročnosť, čo možno chápať ako veľkú výhodu pre samosprávu, ktorá ich bude podporovať. Na podporu Start-up projektov v posledných rokoch vznikajú tiež Start-up inkubátory (napríklad Jihomoravské inkubačné centrum), ktoré Start-up projektom poskytujú počiatočný kapitál, pomoc odborníkov, prípadne aj priestory na fungovanie. Projekty by boli zamerané na aktivity ako: Start-up víkendy – kde sa za 48 hodín snažia tímy vyvinúť produkt alebo Start-up súťaže – kde mesto vyhlási Start-up súťaž na vybranú tému súvisiacu s podporou fungovania a spravovania vecí verejných, kde môžu tímy a predkladať svoje nápady. Vysúťažený produkt získa prostriedky na svoju realizáciu. Na intenzite súťaží záleží od potrieb samosprávy. Diskusný portál je vhodným nástrojom pre zdieľanie informácií medzi Magistrátom mesta, jednotlivými samosprávami mestských častí, miestnymi podnikateľmi ako aj obyvateľmi mesta a poskytovateľmi finančných prostriedkov pre realizáciu inováčných aktivít. Vychádzal by z potrieb všetkých cieľových skupín. Cieľom je získať a rozširovať informácie o možnostiach podpory inováčných projektov a rozvoja inovácií na danom území. Vytvorí sa tým priestor pre zdieľanie najnovších poznatkov z oblasti inovácií, ktorý môže obsahovať aj priestor pre online komunikáciu, ktorá umožní zrýchlenie procesu hľadania a nachádzania inováčných riešení.

4. Záver

Inovácie sú dôležitým nástrojom tvorby a udržania rastu samosprávy. Efektívna inovácia znamená tvorbu a implementáciu nových procesov, produktov, služieb a metód ich poskytovania, ktorá vedie k zlepšeniam výstupov, účinnosti, efektivity či kvality. Zmeny považované za inovácie by mali byť pre samosprávu nové, dosť veľké, všeobecné a udržateľné, aby významne zmenili fungovanie alebo jej charakter. Magistrát mesta Košice zohráva rozhodujúcu úlohu pri tvorbe a implementácii inovácií, nakoľko mu zo zákona priliehajú kompetencie na to určené. Cieľom mesta Košice je efektívne využívanie spolupráce s partnerskými subjektmi ako aj otvorené informovanie obyvateľov mesta o používaní verejných prostriedkov a nakladaní s majetkom mesta. Hlavné riziko implementácie inovácií predstavuje nedostatok finančných zdrojov z rozpočtu mesta a predlžovanie procesov kvôli legislatívnym úpravám. Súčasný stav prevládajúcej inováčnej politiky v meste Košice možno v porovnaní s ostatnými mestami hodnotiť pozitívne, no je tu pretrvávajúca existencia možností pre zvýšenie efektivity a inováčnej výkonnosti. Finančná podpora zo strany Európskej únie je jedna zo základných potrieb pre existenciu a rozvoj inovácií. Nevyhnutnosť tejto spolupráce je podmienená prirodzenou potrebou neustále napredovať a prispôbovať sa vývoju spoločnosti. Dôležitou súčasťou inováčného rozvoja je tiež spolupráca samosprávy s miestnymi podnikateľmi. Výsledkom dostatočnej koncentrácie podnikov v meste a jeho okolí je silnejúca konkurencieschopnosť, ktorá je prospešná pre podporu inováčného rozmachu.

Pre mestskú časť Košice – Staré Mesto sú hlavným zdrojom inšpirácií k inováciám odborné školenia a semináre, odborná literatúra a internet. Hlavný impulz k inovovaniu predstavujú jednotlivé zmluvy o spolupráci. Nedostatkom v systéme podpory inovácií je v prípade všetkých mestských častí v meste Košice ako aj mestskej časti Staré Mesto obmedzenosť kompetencií na to určených. Systém rozdelenia kompetencií a financovania mestských častí nie je vyhovujúci pre oblasť podpory výskumu a inovácií. Mestským častiam chýba riadiaca ako aj koordinačná funkcia a tak iba pasívne čakajú na rozhodnutia magistrátu mesta. Napriek tomu v samospráve pretrváva záujem i vôľa inovovať ako aj vytvárať prostredie vhodné pre rozvoj inovácií. Práve zamestnanci samosprávy s ich skúsenosťami a praxou dokážu reálne zhodnotiť možnosti vylepšenia mnohých procesov, ktoré vedú k úspore zdrojov a ktoré môžu prostredníctvom originálnych ako aj napodobňovacích inovácií realizovať. K tomu dopomôžu nie len školenia a zvyšovanie ich kvalifikačnej úrovne, ale aj podpora manažmentu, voľnejšie rozhodnutia a možnosti budovania variabilných foriem spolupráce s inými subjektami ako aj širokou verejnosťou, ktorá je práve cieľovou a zároveň vyžadujúcou skupinou inovácií.

Literatúra

- [1] ADÁMEK, P., ČEMERKOVÁ, Š., KLEPEK, M., ŠEBESTOVÁ, J., ŠPERKA, R., (2015). Regional innovation approach: A case of the Moravian-Silesian region. In *18th International Colloquium on Regional Sciences. Conference Proceedings*. Brno: Masaryk University, pp. 161-167. ISBN 978-80-210-7861-1. DOI 10.5817/CZ.MUNI.P210-7861-2015-21.
- [2] ALBERTI, A., BERTUCCI, G., (2006). Replicating innovations in governance: an overview. In *Innovations in governance and public administration: replicating what works*. New York : United Nations Publications, pp. 1-25. ISBN 92-1-123158-2.
- [3] FRANKOVÁ, E., (2011). *Kreativita a inovace v organizaci*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3317-3.
- [4] HABÁNIK, J., (2012). Klastre a inovácie v prostredí regionálnej ekonomiky. *Sociálno-ekonomická revue*, vol. 10, no. 2, pp. 15-22. ISSN 1336-3727.
- [5] HANÁČKOVÁ, D., BUMBALOVÁ, M., (2016). Inovácie v samospráve. *Acta oeconomica uiversitatis Selye*, vol. 5, no. 2, pp. 209 – 215. ISSN 1338-6581.
- [6] HARTLEY, J., (2005). Innovation in Governance and Public Services: Past and Present. *Public Money & Management*, vol. 25, no. 1, pp. 27-34. ISSN 1467-9302.
- [7] HAVERLOVÁ, K., ŠVAC, V., (2006). Zvyšovanie inovačného potenciálu dodávateľských podnikov v automobilovej výrobe. *Transfer inovácií*, vol. 8, no. 9, pp. 192-196. ISSN 1337-7094.
- [8] IVANOVÁ, E., (2011). Význam výskumu a vývoja pre inovačný rast ekonomiky a zvyšovanie jej konkurencieschopnosti. *Sociálno-ekonomická revue*, vol. 9, no. 4, pp. 50-57. ISSN 1336-3727.
- [9] JIŘÍČEK, P., (2014). Regional policy of the european union, innovation and new models of endogenous growth. In *17th International Colloquium on Regional Sciences. Conference Proceedings*. Brno: Masaryk University, pp. 171-178. ISBN 978-80-210-6840-7. DOI 10.5817/CZ.MUNI.P210-6840-2014-20.
- [10] KOTERLAND, E., BEKKERS, V., (2008). Diffusion and adoption of electronic service delivery innovations in Dutch e-policing. *Public Management Review*, vol. 10, no. 1, pp. 71-88. ISSN 1471-9045.
- [11] MACIEJCZAK, M., (2010). Innowacje i innowacyjność w łańcuchach żywnościowych. In *Raport o Innowacyjności Gospodarki Polski w 2009 Roku*. Varšava : Institut Nauk Ekonomicznych Pskiej Akademii Nauk, pp. 81-87. ISBN 978-83-61597-19-3.
- [12] OECD, (2005). *Oslo Manual*. [online]. [cit. 2019-04-28]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/science/inno/2367580.pdf>.
- [13] SABADKA, D., (2012). Prístupy k hodnoteniu inovačnej kapacity regiónov a podnikov. *Journal of Management and Business: Research and Practices*, vol. 4, no. 1, pp. 67-76. ISSN 1338-0494.
- [14] SVIDROŇOVÁ, M., MIKUŠ, T., (2014). Co-creation ako inovácia verejnej služby. In *Acta aeriarii publici*, vol. 11, no. 1, pp. 76-91. ISSN 1336-5797.
- [15] ŽÍTEK, V., KLÍMOVÁ, V., (2018). Spatial concentration of research and development in business sector. In *XXI. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků*. Brno: Masarykova univerzita, pp. 100-107. ISBN 978-210-8969-3. DOI 10.5817/CZ.MUNI.P210-8970-2018-12.

Príspevok bol podporený grantom GA SPU „Využívanie majetku miestnych samospráv v Nitrianskom kraji na podnikanie“.